

ความคิดเห็นที่มีต่อลวดลายผ้าจากที่พัฒนาจากลายดั้งเดิมของบ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง
อำเภอคลอง จังหวัดแพร่

Opinions Towards Chok Fabric Designs Developed from the Original Designs of
Ban Namon Tumbon Huathung Long District Phrae Province

คำนำ

เนื่องจากในปี พ.ศ 2540 เกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจน รัฐบาลจึงได้ประกาศสงครามกับความยากจนโดยกำหนดให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาสินค้า โดยรัฐบาลให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาด ทั้งในและต่างประเทศ

การทอผ้าเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีการสืบทอดอย่างแพร่หลายทั่วภูมิภาค อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่มีความเจริญ และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว หญิงสาวชาวบ้านจะมีความสามารถในการทอผ้าของตนเองเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและในโอกาสพิเศษ วัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าก็เป็นของพื้นบ้านที่ผลิตขึ้นเองเป็นส่วนใหญ่ แม้จะไม่มีกำปั่นทอได้เป็นลายลักษณะอักษรว่าเริ่มทอผ้าตั้งแต่เมื่อใด

รัชชชัย (2540) กล่าวถึง กระบวนการผลิตผ้าพื้นบ้านไว้ว่า การผลิตเป็นแบบทำเองใช้เอง หมายถึง การปลูกฝ้าย ปั่นด้าย ย้อมสี และทอเป็นผ้าเอง การผลิตผ้าพื้นเมืองจึงเป็นการผลิตเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน แต่ปัจจุบันกระแสความต้องการของตลาดที่ต้องการสินค้ามาตรฐาน เหมือน ๆ กันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้รูปแบบการผลิตผ้าทออาจเปลี่ยนแปลงไป ตามความต้องการของตลาดมากขึ้น การทอจากเป็นวิธีหนึ่ง ในจำนวนวิธีการทอผ้าพื้นเมืองของไทยประเภทต่าง ๆ เช่น การทอลายขีด การทอผ้าไหมมัดหมี่ ทอยกดดอก ทอมุก เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้จัดเป็นผลงานที่ทรงคุณค่าทางศิลปะอย่างหนึ่ง ในด้านของวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย

ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงให้มีลวดลายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น การผลิตให้มีคุณภาพดีขึ้น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าจกให้มีลักษณะเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่การพัฒนากระบวนการทอ ด้านวัตถุดิบ เช่น เส้นด้าย สีย้อม เทคนิคการย้อมด้วยสีธรรมชาติและสีเคมี การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย การออกแบบสีและลายผ้าและลวดลายประยุกต์ตามความต้องการของตลาด การพัฒนาอุปกรณ์ทอผ้าให้ได้มาตรฐาน การพัฒนาการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานเน้นการผลิตให้ได้จำนวนมากและขายได้เร็ว แต่ก็ควรระวังซึ่งเอกลักษณ์ท้องถิ่นแบบเดิม เพราะปัจจุบันนี้ มีการใช้ผ้าจกกันแพร่หลายมากขึ้น ทั้งนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม ควรส่งเสริมให้มีการผลิตที่ได้มาตรฐาน

วัตถุประสงค์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้สนใจสินค้าผ้าไทย ที่ทำการประเมินลวดลายผ้าจกย้อมสีธรรมชาติที่พัฒนาจากลวดลายเดิม
2. ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อลวดลายผ้าจกดั้งเดิมจำนวน 3 ลายกับลวดลายผ้าจกที่พัฒนาจากลวดลายเดิม จำนวน 6 ลาย
3. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อลวดลายผ้าจกของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้สนใจสินค้าผ้าไทย
4. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อลวดลายดั้งเดิมและลวดลายที่พัฒนาขึ้นใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการพัฒนาผ้าจกของบ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่
2. ได้แนวทางในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ผ้าจกของบ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ให้ครบวงจร

3. ได้แนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผ้าพื้นเมืองในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะ ความคิดเห็นที่มีต่อลวดลายผ้าจาก
2. ลวดลายผ้าจกดั้งเดิมของบ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ที่ใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาลายมีเพียง 3 ลาย คือลายสะเปาลอยน้ำ ลายกาแล และลายใบผักแว่น โดยพัฒนาเป็นลายใหม่ 2 ลาย จากลายดั้งเดิม แต่ละลาย
3. สีของเส้นด้ายที่ใช้ทอผ้าจกทั้ง 9 ลายเป็นสีธรรมชาติที่ใช้ทอผ้าจากบ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ เพียง 1 กลุ่มสี คือ เส้นด้ายที่ย้อมด้วยสีคราม

นิยามศัพท์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำศัพท์บางคำในความหมายดังต่อไปนี้

การพัฒนา หมายถึง สิ่งที่มีการพัฒนาให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ลวดลาย หมายถึง รูปแบบขององค์ประกอบด้านรูปร่าง และสีที่มีการจัดวางเป็นลวดลายของผ้าตีนจกประกอบด้วย

ลวดลายหลัก หมายถึง ลวดลายขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ตรงกึ่งกลางของแถบผ้าตีนจก

ลวดลายประกอบ หมายถึง ลวดลายย่อยหรือลายที่ใช้ประกอบตกแต่งลวดลายหลักให้มีความงดงามสมบูรณ์มากขึ้น

ผ้าจก หมายถึง ผ้าที่มีวิธีการทอลวดลายบนผืนผ้าโดยวิธีการเพิ่มด้ายพุ่งพิเศษ โดยใช้ขนเม่นไม้ หรือนิ้วมือสอดนับด้ายเส้นยืนแล้วยกขึ้นสอดใส่ด้ายพุ่งเส้นพิเศษเข้าไปทำให้เกิดลวดลายเฉพาะจุดเป็นช่วง ๆ ทำให้เกิดลวดลายได้หลากหลาย

ผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้ที่มีความชำนาญในการทอในหมู่บ้าน มีประสบการณ์ในการทอผ้า 10 ปีขึ้นไป

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประเมินที่มีต่อลวดลายผ้าจาก บ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด การแสดงออกซึ่งความต้องการ ความพอใจหรือไม่พอใจของกลุ่มผู้ประเมินที่มีต่อลวดลายผ้าจาก บ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อลวดลายผ้าจาก ที่พัฒนาจากลวดลายเดิม กรณีศึกษาบ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานดังนี้

1. ผู้ประเมินที่เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้สนใจสินค้าไทยมีความคิดเห็นต่อลวดลายผ้าจากแตกต่างกัน
2. ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อลวดลายผ้าจากดั้งเดิมและลวดลายที่พัฒนาขึ้นใหม่แตกต่างกัน

ตัวแปรของการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ ประเภทกลุ่มผู้ประเมินและลวดลายผ้าจาก ซึ่งเป็นลวดลายเดิมและลวดลายใหม่
2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อลวดลายผ้าจาก บ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่